

Haags debat over de verduurzaming van voedsel

Wat is belangrijker: gezondheid of duurzaamheid? En is melk onmisbaar in een gezonde voeding? Hierover discussieerden circa 50 deelnemers tijdens het debat op het symposium 'De rol van melk en melkproducten in gezonde, duurzame voeding'.

Gespreksleider Walter Freeman van het Nederlands Debatinstituut legde de aanwezigen op het symposium in Den Haag achtereenvolgens drie stellingen voor. Conform het Lagerhuisdebat splitsten de deelnemers zich op in voor- en tegenstanders, die met elkaar in discussie gingen en elkaar tot overlopen probeerden te verleiden, wat overigens maar een enkele keer lukte.

Enthousiast publiek

De drie stellingen leverde een geanimeerde discussie op met betrokken deelnemers. Dat viel ook de twee buitenlandse sprekers op. Zij konden het debat – dat in het Nederlands werd gevoerd -niet volgen, maar prezen na afloop het enthousiasme van het publiek.

Stelling 1: Het is onmogelijk om in 2050 twee keer zoveel voedsel te produceren met de helft van de grondstoffen

Circa 1 op de 3 deelnemers was het met deze stelling eens. Als argument voerden zij aan dat er in 2050 9 miljard mensen gevoed moeten worden, veel meer dan nu. En al die mensen willen meer vlees, vooral in landen als China en andere opkomende economieën. Er is veel meer veevoer nodig om zoveel vlees te produceren en daarvoor is veel land nodig. Momenteel is er al veel areaal in gebruik voor de voedselproductie. Een verdubbeling daarvan is niet mogelijk. En dan hebben we het nog niet eens over de gevolgen van de klimaatverandering. Wat heeft dat voor invloed op de voedselproductie in 2050? De tegenstanders van de stelling zijn ervan overtuigd dat een verdubbeling van de voedselproductie in theorie mogelijk is. De technieken zijn er volgens hen, ze moeten alleen nog toegepast worden. Het is moeilijk, maar het kan wel. Eén van de deelnemers noemde de maïsproductie in de Verenigde Staten als voorbeeld. Nu wordt op veel plaatsen alleen maïs verbouwd, terwijl de productie flink omhoog kan door wisselteelt. In Nederland is de landbouw al heel efficiënt, maar in bijvoorbeeld Azië en Afrika maakt men nog niet optimaal gebruik gemaakt van de grond. Daar kan de productie nog omhoog. Een andere aanwezige betwijfelt of het zo eenvoudig is endenkt dat er sprake is van onwil omdat coöperaties helemaal niet willen switchen naar een totaal andere manier van productie.

Ook werd geopperd dat het niet alleen gaat om een toename van de productie: er is ook veel winst te behalen door verliezen na de oogst tegen te gaan. Deze verliezen lopen momenteel op tot maar liefst 30%. Dit was voor een van de aanwezigen een doorslaggevend argument om over te stappen naar de tegenstanders van de stelling. Verder werd nog genoemd dat biotechnologie veel mogelijkheden biedt. Denk aan de ontwikkeling van kweekvlees uit stamcellen. Zo kan de dierlijke productie in de toekomst op een duurzame manier toenemen.

Stelling 2: Bij duurzame en gezonde voeding dient duurzaamheid meer aandacht te krijgen dan gezondheid

De meningen over deze stelling waren flink verdeeld en sommige deelnemers stonden letterlijk in tweestrijd. Uiteindelijk was circa een derde van de aanwezigen het met de stelling eens. Toch verkoos de meerderheid gezondheid boven duurzaamheid. Naar hun mening is het mooi als gezondheid en duurzaamheid hand in hand gaan, maar de focus zou op gezondheid moeten liggen. Ook werd als argument genoemd dat een gezonde voeding automatisch duurzamer is. Een eerste grote stap wordt al gemaakt als iemand gezond gaat eten. Verder kan gezondheid voor mensen een intrinsieke motivatie zijn, waarmee meer winst te behalen is. Want ook al weten we inmiddels wat gezonde voeding is, tot een gedragsverandering bij de consument heeft het nog niet geleid. Dit in tegenstelling tot duurzaamheid: er is nog geen consensus over wat een duurzame voeding precies is.

Een aantal deelnemers vindt dat gezondheid al genoeg aandacht heeft gehad. Iedereen weet inmiddels wel wat een gezonde voeding is. Nu is het tijd om meer aandacht te besteden aan duurzaamheid. Bijvoorbeeld door het verminderen van voedselverspilling: een simpele boodschap voor consumenten, waarmee ook veel winst is te behalen. Verder vinden voorstanders van duurzaamheid, dat gezondheid te individualistisch is. Duurzaamheid zien ze als veelomvattender, waarin ook wordt gestreefd naar een eerlijke verdeling wereldwijd en een betere

gezondheid, óók voor toekomstige generaties. Zij vinden dat meer aandacht geven aan gezondheid korte termijn-denken. Bij meer aandacht voor duurzaamheid richt je je ook op gezondheid van de wereldbevolking op de lange termijn. Aan het einde van de discussie bleek één deelnemer van mening veranderd en bij nader inzien toch duurzaamheid te verkiezen boven gezondheid. Dit door het argument dat als je duurzamer gaat eten, je automatisch ook gezonder gaat eten. Als voorbeeld gaf ze onbewerkte voeding dat in haar ogen niet alleen duurzamer is, maar ook gezonder dan veel kant-en-klaar producten.

Stelling 3: Voor een gezond voedingspatroon is melk noodzakelijk

In eerste instantie was er slechts één voorstander van deze laatste stelling. Dat verbaasde de debatleider, want aan het begin van het symposium vroeg hij onder andere wie van de aanwezigen met zuivel had ontbeten. Dat bleken bijna alle deelnemers te zijn. desondanks vinden de meeste aanwezigen melk niet noodzakelijk voor een gezond voedingspatroon.

Op één na dan. Deze voorstander stelde dat melk als basisvoedingsmiddel één van de belangrijkste leveranciers is van veel nutriënten. Melk draagt voor circa 20% bij aan de nutriëntendichtheid van de voeding. Theoretisch kun je zonder melk, maar in de praktijk gaat het niet lukken. De andere aanwezigen waren het erover eens dat melk belangrijk is maar niet strikt noodzakelijk. Melk biedt wel een gemakkelijk manier om

voedingsstoffen binnen te krijgen, maar alleen melk maakt niet het verschil tussen een gezond en een ongezond voedingspatroon. De nutriënten uit melk zitten ook in andere voedingsmiddelen, of kunnen daaraan worden toegevoegd. Als argument werd aangevoerd dat veel mensen in bijvoorbeeld Azië lactose-intolerant zijn en daarom geen melk

drinken. Ze lijken daar geen nadeel van te ondervinden. Door dit argument realiseerde één van de tegenstanders zich dat we teveel kijken vanuit onze eigen Westerse situatie. In landen waar weinig dierlijke eiwitten voorhanden zijn, is juist zuivel een hele belangrijke bron. Of melk noodzakelijk is, hangt volgens deze deelnemer daarom af van waar je je bevindt op de wereld. En ook van het stadium in je leven: voor baby's is melk noodzakelijk. Voldoende reden voor deze deelnemer om over te stappen naar de voorstander van de stelling. Het argument van zuivel als leverancier van dierlijke eiwitten leverde nog een overloper op: zij realiseerde zich dat er in de toekomst door de toegenomen wereldbevolking meer dierlijke eiwitten nodig zullen zijn. En dan heeft zuivel als eiwitbron haar voorkeur boven vlees.

Een van de deelnemers had vroeger koemelkallergie en is dus opgegroeid zonder melk. Ze ziet daarin hét bewijs dat melk niet noodzakelijk is. Een andere deelnemer ziet dit anders: die opperde dat er heel specifieke kennis nodig was om haar toch gezond te laten opgroeien zonder melk. Het is heel lastig om melk in de Nederlandse voeding te vervangen; je moet heel veel verstand van voeding hebben om dat op een goede manier te doen. De meeste veganisten zijn zeer bewust met hun voeding bezig, en kunnen dat op een goede manier, door bijvoorbeeld vitamine B12 supplementen te slikken. Maar als alle Nederlanders zomaar zuivel uit hun voeding weglaten, zou dat volgens deze deelnemer veel tekorten veroorzaken.

• Angela Severs

